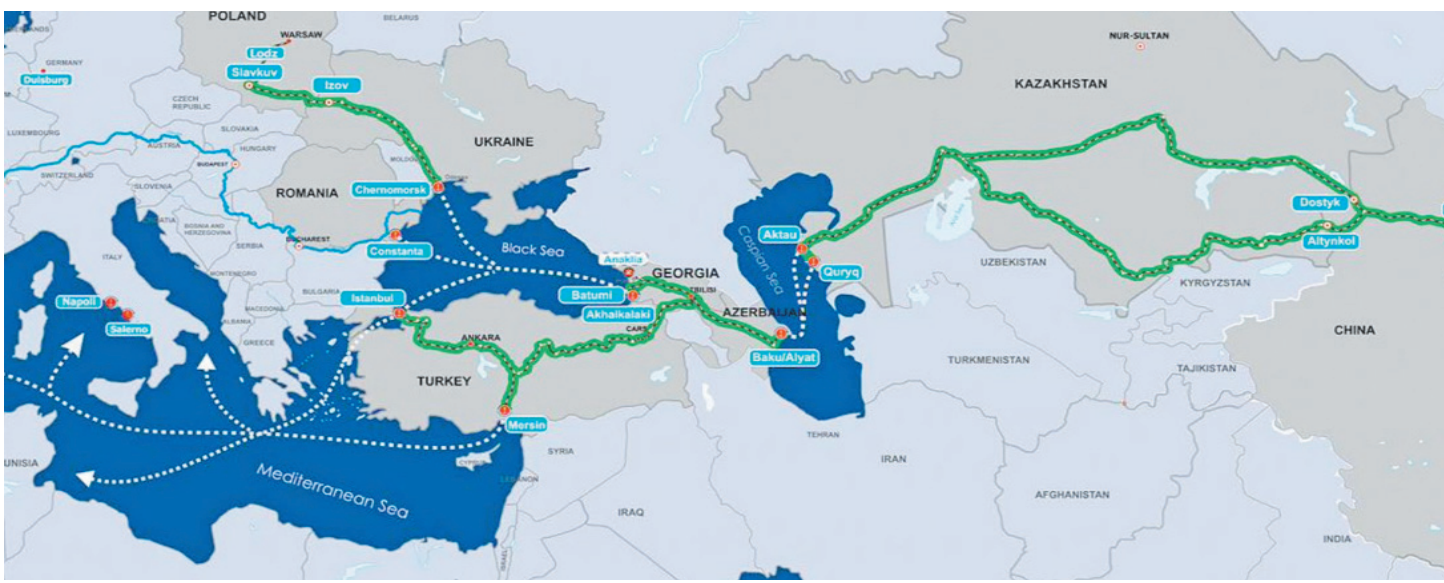

Yaxın Şərqdə müharibə davam edərsə...

Hörmüzü də Orta dəhliz əvəzləyə bilər

ABŞ və İsrailin İranla müharibəsi dünya iqtisadiyyatına öz mənfi təsirini göstərməkdə davam edir. İlk növbədə neftin qiyməti sürətlə bahalaşır ki, bu da mütəxəssislərin qeyd etdiyi kimi, dünyada yeni bir inflyasiya dalğasının başlanmasına səbəb ola bilər.

Bu müharibənin fəsadlarını digərləri ilə müqayisədə daha böyük olmasının səbəbi dünya tədarük zəncirində yaranan qırılmalarla bağlıdır. Məlumdur ki, dünya neft təchizatının 20 faizi müharibənin getdiyi Hörmüz boğazı vasitəsilə həyata keçirilir. Davam edən müharibə səbəbindən isə boğazdan tankerlərin keçməsi risk altındadır.

ABŞ Prezidenti Donald Tramp Hörmüz boğazının bağlanmasının İranla bəla başa gələcəyi barədə xəbərdarlıq etsə də, buna cavab olaraq İran tərəfi bildirir ki, boğaz yalnız ABŞ və İsrail gəmiləri üçün bağlıdır. İran Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü İsmayıl Bəqai açıqlayıb ki, ölkəsi Hörmüz boğazını bağlamayıb, sadəcə, İran silahlı qüvvələri boğazdan keçən gəmilərin hərəkətinə nəzarət edir. İran rəsmisi həmçinin xüsusi olaraq vurğulayıb ki, ABŞ ilə İsrail gəmilərinin hərəkətinin məhdudlaşdırılmasının səbəbi ölkələrinə qarşı olan təcavüzlə əlaqədardır. Əsas məqsədləri isə bu iki ölkə

ilə yanaşı, onun müttəfiqlərinin Hörmüz boğazı vasitəsilə İrana hücumunun qarşısını almaqdır. Bu bəyanata baxmayaraq, müxtəlif ölkələrin bayraqları altında üzən mülki donanmaya məxsus tanker və quru yük gəmiləri də boğazdan keçməyə risk etmirlər. Belə hal isə dünyaya təchizat zəncirinə böyük zərbə vurur. O səbəbdən əgər müharibə uzanarsa, onun törətdiyi iqtisadi fəsadların daha böyük olacağı heç kəsə şübhə doğurmur.

Hörmüz boğazının bağlanmasından ən çox təsirlənən Avropa ölkələridir. Əvvəllər onlar neft və qaza olan tələbatlarını Rusiyadan tədarük edirdilər. Rusiya-Ukrayna müharibəsi səbəbindən bu tədarük zənciri qırıldı. Bundan sonra Avropa neftə olan tələbatını Yaxın Şərq, əsasən də körfəz ölkələri hesabına ödəyirdi. İndi, qeyd etdiyimiz kimi, Hörmüz də demək olar bağlanıb. Odur ki, "qoca qitə"dən Hörmüz boğazının bağlanmasına müxtəlif səviyyələrdən münasibətlər əks etdirən fikirlər eşi-

dilir. Avropa İttifaqının Xarici siyasət məsələləri üzrə ali nümayəndəsi Kaya Kallas bildirib ki, Avropa İttifaqı yaxın günlərdə Hörmüz boğazının açıq saxlanması yollarını müzakirə etməyə hazırlaşır. "Hörmüz boğazının açıq qalması bizim maraqlarımıza uyğundur və ona görə də bu məsələdə nə edəcəyimizi müzakirə edirik", - deyərək Aİ rəsmisi jurnalistlərə bildirib.

Bu ərəfədə xəbər verildiyi kimi, ABŞ Prezidenti Donald Tramp Britaniya və NATO-ya üzv ölkələrdən İrana qarşı hərbi əməliyyatlarda dəstək istəmişdir. Onun bu çağırışına məhəl qoyulmamasına münasibət bildirən ABŞ lideri bu faktı unutmayacağını deyərək NATO-ya xəbərdarlıq etmişdir. Bu yerdə qeyd edək ki, Avropa ölkələrinin Hörmüz boğazına hərbi gəmilərini göndərməməkdə əsaslı səbəbləri var - onlar bunu edərlərsə, bayraqları altında üzən tankerlər İran tərəfindən hərbi hədəf hesab olunacaq.

Sözügedən müharibə Hörmüz boğazında böyük risklər yaratdığı üçün sığorta şirkətləri sığorta dərəcəsini də artırırırlar. Hazırda 100 milyon dollarlıq neft tankerinin sığortalanması

üçün təxminən 5 milyon dollar vəsait ödənilməlidir. Belə artım isə gəmiçilik şirkətlərinə sərf etmir. Necə deyirlər, heç kim risk etmək istəmir və bu da öz növbəsində dünya neft təchizatında ciddi qırılmalara və bahalaşmalara səbəb olur. Mütəxəssislər isə deyirlər ki, bunun qarşısını almaq üçün anbarlarda yığılmış neft ehtiyatlarından istifadə etmək lazımdır. Ancaq müharibə uzanarsa, bu, yalnız müvəqqəti tədbir ola bilər.

"Hörmüz boğazı global konteyner ticarəti üçün əsas dəniz "dar boğazları"ndan biridir. Onun bağlanması halında Asiya, Yaxın Şərq və Avropa arasında konteyner tədarük zəncirləri gecikmələr və logistika xərclərinin artması ilə üzləşə bilər. Belə bir vəziyyətdə alternativ multimodal marşrutların əhəmiyyəti artır. Onlardan biri Çin və Mərkəzi Asiyayı Avropa ilə birləşdirən Orta dəhlizdir". Bunu isə "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC-nin Marketing və tarif siyasəti departamentinin marketing şöbəsinin müdür müavini Ziya Məmmədov bildirib. Yəqin ki, əlavə şərhə ehtiyac yoxdur.

Rüstəm KAMAL,
"Azərbaycan"